

En prisad stenhuggarförfattare som beskrev stenindustrins hårda villkor

På 80-talet flyttade författaren Arne Lundgren från Göteborg till Lysekil. Han bodde först vid Drottninggatan 36 och sedan vid Stenhuggaregatan. Tidigt fick vi kontakt med varandra, för Arne var mycket kunnig om den bohuslänska stenindustrin.

Från 1958 till år 1995 skrev han ett antal dokumentära, halvdocumentära och romaner om stenindustrin. Recensenterna var lyriska och Arne fick fina omdömen.

Vi träffades ofta för att utbyta erfarenheterna om stenindustrin, Arnes pappa var stenhuggare och en radikal man som bildade det syndikalistiska stenföretaget på Hovenäset.

Min fru är uppväxt när Draget på Malmön hade stenhuggning, min svärfar var stenhuggare under många år. Min farfar högg sten i Valbodalen. Vi hade mycket att tala om, Arne och jag.

Finstenhuggarna

Arne delade upp stenens män i sträckstenhuggare, finstenhuggare och dagsverkare. 1991 visade Arne ett utkast till en bok som just handlade om finstenhuggarna. Jag har idag kvar fotostatkopian på den del av artikeln som handlade om Draget.

Jag citerar Arnes text:

"Finstenhuggarna arbetade i längor västerut från Smedkällan. Till antalet var de 60 eller 70, året var 1900. En gosse som hette Waldemar bar verktyg från smedjan till huggarna, fick en tvåöring ibland. Kring finstenhuggarnas arbetsplatser ute på Draget låg "minnesmärken" efter folk som tampats med stenen före dem. Så gott som färdiga monument låg övergivna, därför att en flis slagits av en pelare i sista stund eller bormingen i en sockel misslyckats. Med tanke på den tidens arbetsverktyg var monumenten märkliga prestationer."

Kanske straffångars verk

Säkert var några av dem mycket gamla som huggits av straffångar. Monument och pelare som låg längs vägen ner mot handelsboden var enligt en tradition utförda av fångar från Varbergs fästning, under det att locket till en stensarkofag var huggen av senare generationer.

I en månad arbetade Palmér, Löfdahl och Wahlberg på ett kapital (övre delen på en pelare eller kolonn). Sista dagen när stycket var klart råkade någon slå ut en bit ur ornamenteringen. Ingen fick ett rött öre i förtjänst. Hela månadsförtjänsten flög sin kos med den lilla stenskarvan.

Kapitalet låg i många år intill Palmérs arbetsplats.

En hård historia har knackats in i de bohuslänska bergen. Den har Arne Lundgren beskrivit bättre än någon annan författare.

En del av dessa arbeten finns idag bevarade på Draget, Malmöns yttersta västspets. Öns förening har förtjänstfullt samlat ihop arbeten som aldrig blev godkända. Väl värt att åka och titta på.

Terje W Fredh

Prov på arbeten som gjorts av finstenhuggare från Sotenäset.

Arkiv: Terje W. Fredh

1:a
pris

i tävlingen
om den bästa
Västkostromanen

ARNE LUNDGREN

Man överbord

Prisnämndens utlåtande:

"En västkustroman som har alla förutsättningar att bli klassisk. Dramatiskt koncentrerad ger den en spännande, stundom rent fascinerande, skildring – inför dödens ansikte – av ett sjömansliv med dess glädjämnen och sorger. Med sin smidiga litterära form, på en gång lyrisk och realistisk, bär den alltigenom äkthetens prägel."

Arne Lundgren, Lysekilsförfattare som skrivit mest och bäst om stenindustrin.